

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9So/52/2016
Identifikačné číslo spisu: 8015200745
Dátum vydania rozhodnutia: 30.05.2018
Meno a priezvisko: Mgr. Viliam Pohančenič
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:8015200745.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Viliama Pohančeniča a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Viery Nevedelovej, v právnej veci navrhovateľa: V. K., nar. XX.XX.XXXX, G. XXXX/X, K., proti odporkyni: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne č. XXX XXX XXXX 0 zo dňa 05.03.2015 o starobnom dôchodku, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 5Sd/58/2015-38 zo dňa 12.11.2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 5Sd/58/2015-38 zo dňa 12.11.2015 p o t v r d z u j e .

Navrhovateľovi právo na náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 5Sd/58/2015-38 zo dňa 12.11.2015 potvrdil rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 05.03.2015 (ďalej aj len „napadnuté rozhodnutie odporkyne“), ktorým odporkyňa podľa § 65, § 112 ods. 3 a 6, § 82 a § 293ce zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej aj len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) a podľa čl. 52 ods. 1 písm. b/ nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej aj len „nariadenie č. 883/2004“) znížila navrhovateľovi od 16.04.2015 starobný dôchodok na sumu 72,10 eur mesačne. Napadnutým rozhodnutím odporkyne bolo zmenené jej rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 29.12.2014 čo do dátumu zníženia sumy starobného dôchodku. Krajský súd účastníkom náhradu trov konania nepriznal.

V odôvodnení rozsudku krajský súd poukázal na to, že navrhovateľ žiadosťou zo dňa XX.XX.XXXX požiadal o priznanie starobného dôchodku od XX.XX.XXXX. V žiadosti uviedol obdobie dôchodkového poistenia (zamestnanie) ku dňu rozdelenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (ďalej aj len

„ČSFR“) nasledovne: od 01.04.1992 do 30.04.1992 - Q. B. - R., B. L., od 01.12.1992 do 10.01.1993 - nezamestnaný, neevidovaný na úrade práce, od 11.01.1993 do 30.09.1993 - samostatne zárobkovo činná osoba (ďalej aj len „SZČO“). Obdobie dôchodkového poistenia v Českej republike uviedol až od 01.01.1999 doposiaľ ako činnosť SZČO. Na základe týchto údajov mu bol priznaný starobný dôchodok rozhodnutím odporkyne zo dňa 10.10.2013 v spojení s rozhodnutím zo dňa 03.01.2014, od XX.XX.XXXX v sume 485,20 eur mesačne. Vzhľadom na skutočnosť, že navrhovateľ uviedol v žiadosti získanie obdobia dôchodkového poistenia v Českej republike od roku 1999 doposiaľ a požiadal Českú správu sociálneho zabezpečenia (ďalej aj len „ČSSZ“) o priznanie starobného dôchodku, prebehla medzi odporkyňou a ČSSZ v Prahe výmena údajov na účely konania o dôchodkovej dávke v súlade s koordinačnými nariadeniami. Dňa 21.08.2014 bolo odporkyňi doručené oznámenie ČSSZ v Prahe, podľa ktorého navrhovateľ požiadal o priznanie starobného dôchodku za obdobie dôchodkového poistenia získaného v Českej republike a uviedol, že poberá starobný dôchodok zo Slovenskej republiky. V oznámení zo dňa 08.12.2014 ČSSZ oznámila, že navrhovateľ bol od 01.11.1992 do 30.11.1992 zamestnaný u zamestnávateľa BERYLS, spol. s r. o., Praha, ktorého sídlo je od 20.12.1991 zapísané v obchodnom registri Českej republiky. Súčasne oznámila, že vzhľadom na to, že ide o posledné zamestnanie pred 01.01.1993, je podľa čl. 20 Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Českou republikou č. 318/1994 Z. z. o sociálnom zabezpečení (ďalej aj len „Zmluva“) v prílohe II. nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej aj len „nariadenie č. 883/2004“) príslušná zhodnotiť všetky doby navrhovateľa získané do 30.12.1992. Vzhľadom na oznámenie novej skutočnosti, ktorá má podstatný význam na nárok navrhovateľa na starobný dôchodok, bolo vydané napadnuté rozhodnutie odporkyne o znížení jeho starobného dôchodku od 16.04.2015. Krajský súd dospel k záveru, že nakoľko bol navrhovateľ ku dňu rozdelenia ČSFR (ku dňu 31.12.1992) zamestnaný u zamestnávateľa, ktorý k tomuto dňu alebo naposledy pred týmto dňom mal sídlo na území Českej republiky, nepochybila odporkyňa, ak z týchto dôvodov všetky doby zamestnania, ktoré navrhovateľ získal pred 01.01.1993, vyhodnotila ako doby zabezpečenia získané v Českej republike. Dôchodok za túto dobu je príslušná poskytnúť ČSSZ a z týchto dôvodov v súlade so zákonom znížila sumu starobného dôchodku od 16.04.2015, t. j. odo dňa nasledujúceho po dni, ktorým uplynulo obdobie, za ktoré sa dávka už vyplátila (§ 112 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z.).

Proti rozsudku krajského súdu podal navrhovateľ v zákonnej lehote odvolanie, v ktorom uviedol, že rozsudok krajského súdu považuje za predčasne vydaný, nakoľko v súvisiacej veci sa vedie konanie na Krajskom súde v Brne. Zároveň uviedol, že bližšie odôvodnenie odvolania, ako aj podklady ku konaniu doručí do 15 dní prostredníctvom právneho zástupcu.

V doplnení odvolania navrhovateľ žiadal, aby odvolací súd zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na doplnenie dokazovania a nové rozhodnutie po tom, čo bude rozhodnuté o jeho žalobe proti ČSSZ. Namietal, že krajský súd rozhodol na základe nesprávne zisteného skutkového stavu veci. V súvislosti s konštatovaním krajského súdu, že ním podaný opravný prostriedok nie je dôvodný, poukázal na oznámenie ČSSZ zo dňa 08.12.2014, ktorým mu ČSSZ oznámila, že bol od 01.11.1992 do 30.11.1992 zamestnaný u zamestnávateľa BERYLS, spol. s r. o., ktorá mala sídlo v Českej republike. S odkazom na v odôvodnení označenú Zmluvu krajský súd uzavrel, že táto skutočnosť má podstatný význam na jeho nárok na starobný dôchodok a napadnuté rozhodnutie odporkyne potvrdil. Navrhovateľ sa nestotožnil so závermi odporkyne a krajského súdu, pretože podľa jeho názoru ich rozhodnutia vychádzajú z nesprávne zisteného skutkového stavu. Ako už v konaní pred odporkyňou argumentoval, nikdy nebol zamestnaný v spoločnosti BERYLS, spol. s r. o. a krajský súd informoval, že proti rozhodnutiu ČSSZ, ktorá rovnako vychádzala pri dôchodku v Českej republike z argumentácie, že bol zamestnancom tejto spoločnosti, podal správnu žalobu na Krajský súd v Brne. Krajský súd na túto skutočnosť, nepochybne majúcu význam pre jeho rozhodnutie, neprihliadol. Pritom výsledok súdneho konania na Krajskom súde v Brne by mal nepochybne byť podkladom pre konečné rozhodnutie krajského súdu. K odvolaniu navrhovateľ priložil fotokópiu žaloby vedenej na Krajskom súde v Brne pod sp. zn. 22Ad 30/2015 uvádzajúc, že Krajský súd v Brne doposiaľ vo veci nekonal. V žalobe proti ČSSZ navrhovateľ podľa jeho názoru uviedol dôvody vylučujúce, že by mohol byť v predmetnom období či kedykoľvek inokedy zamestnaný v spoločnosti BERYLS, spol. s r. o. a označil k tomu aj dôkazy.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu navrhla, aby odvolací súd potvrdil rozsudok krajského súdu z dôvodu jeho vecnej správnosti. Dôvody, ktoré uviedol navrhovateľ v odvolaní, nepovažovala za opodstatnené. Krajský súd správne zistil skutkový stav veci, na základe ktorého ju náležite právne posúdil, pričom nezistil nezákonnosť napadnutých rozhodnutí odporkyne. Ďalej poukázala na oznámenie ČSSZ zo dňa 08.12.2014, v ktorom jej ČSSZ oznámila, že navrhovateľ bol od 01.11.1992 do 30.11.1992 zamestnaný v spoločnosti BERYLS, spol. s r. o., Praha, ktorého sídlo je od 20.12.1991 zapísané v obchodnom registri Českej republiky a vzhľadom na to, že ide o posledné zamestnanie pred 01.01.1993, je podľa čl. 20 Zmluvy v prílohe II. nariadenia č. 883/2004 príslušná zhodnotiť všetky doby navrhovateľa získané do 31.12.1992.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej aj len „SSP“). V zmysle § 492 ods. 2 SSP odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok a konanie mu predchádzajúce bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 OSP a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa nemožno vyhovieť.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia odporkyne o znížení sumy starobného dôchodku a predovšetkým zodpovedanie kľúčovej otázky, kde bolo sídlo posledného zamestnávateľa navrhovateľa k rozhodujúcemu dátumu, teda k 31.12.1992.

Podľa § 65 ods. 1 a 2 zákona č. 461/2003 Z. z., poistenc má nárok na starobný dôchodok, ak bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov a dovŕšil dôchodkový vek. Dôchodkový vek je 62 rokov veku poistenca, ak tento zákon neustanovuje inak.

Navrhovateľ dovŕšil dôchodkový vek dňa XX.XX.XXXX.

Podľa čl. 8 ods. 1 nariadenia č. 883/2004, toto nariadenie nahrádza všetky dohovory o sociálnom zabezpečení uplatniteľné medzi členskými štátmi, na ktoré sa vzťahuje rozsah pôsobnosti nariadenia. Niektoré ustanovenia dohovorov o sociálnom zabezpečení, ktoré uzavreli členské štáty pred dátumom uplatňovania tohto nariadenia, však naďalej zostávajú v platnosti za predpokladu, že sú pre príjemcov výhodnejšie, alebo ak vyplývajú z určitých historických okolností a ich účinok je obmedzený časom. Aby tieto ustanovenia zostali v platnosti, zahrnú sa do prílohy II. Ak z objektívnych dôvodov nie je možné rozšíriť niektoré z týchto ustanovení na všetky osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, toto treba určiť.

Podľa prílohy II k nariadeniu č. 883/2004, ktorá uvádza ustanovenia dohovorov, ktoré zostávajú v platnosti a ktoré, ak sú uplatniteľné, sú obmedzené na osoby, na ktoré sa vzťahujú, naďalej sa uplatňujú články 12, 20 a 33 Zmluvy.

Podľa čl. 8 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej aj len „nariadenie č. 987/2009“), ustanovenia vykonávacieho nariadenia nahrádzajú ustanovenia dojednaní o uplatňovaní dohovorov uvedených v článku 8 ods. 1 základného nariadenia okrem ustanovení, ktoré sa týkajú dohovorov uvedených v prílohe II k základnému nariadeniu, ak sú ustanovenia uvedených dojednaní obsiahnuté v prílohe I k vykonávaciemu nariadeniu.

Podľa prílohy 1 k nariadeniu č. 987/2009, ktorá uvádza vykonávacie ustanovenia pre dvojstranné dohody, ktoré zostávajú v platnosti, a nové dvojstranné vykonávacie dohody, naďalej sa uplatňujú články 15 a 16 Správnej dohody z 08.01.1993 o určení sídla zamestnávateľa a trvalého pobytu na účely uplatňovania článku 20 dohovoru z 29.10.1992 o sociálnom zabezpečení.

Rozdelenie ČSFR je osobitnou historickou okolnosťou a aj podľa názoru odvolacieho súdu má uplatňovanie čl. 20 Zmluvy obmedzený časový účinok, keďže v určitom časovom okamihu doby spred 01.01.1993 už nebudú pripadať do úvahy ako doby poistenia. Vzhľadom na to je uplatňovanie čl. 20 Zmluvy v súlade s čl. ods. 2 písm. c/ nariadenia č. 1408/71.

Podľa článku 20 ods. 1 Zmluvy, doby zabezpečenia získané pred dňom rozdelenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky sa považujú za doby zabezpečenia toho zmluvného štátu, na ktorého území mal zamestnávateľ občana sídlo ku dňu rozdelenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky alebo naposledy pred týmto dňom.

Podľa čl. 15 ods. 1 Správnej dohody o vykonávaní Zmluvy, sídlom zamestnávateľa sa rozumie adresa, ktorá je ako sídlo zapísaná v obchodnom registri. Ak je zamestnávateľom fyzická osoba, sídlom je adresa, ktorá je v obchodnom registri uvedená ako miesto podnikania; ak je zamestnávateľom odštepny závod alebo iná organizačná zložka zapísaná v obchodnom registri, sídlom zamestnávateľa sa rozumie adresa tohto odštepneho závodu alebo organizačnej zložky.

Na účely eliminácie (neskorších) pochybností o sídle zamestnávateľa mali podľa čl. 23 Správnej dohody o vykonávaní Zmluvy zamestnávateľia v oboch štátoch označiť (červenou farbou) evidenčné listy dôchodkového zabezpečenia svojich zamestnancov, ktorých zamestnávali ku dňu rozdelenia ČSFR skráteným názvom toho štátu, na ktorého území mali sídlo pred rozdelením ČSFR. Uvedené nasvedčuje tomu, že Zmluva vo vzťahu k hodnoteniu obdobia dôchodkového zabezpečenia je vybudovaná na územnom aspekte sídla zamestnávateľa, t. j. vychádza z predpokladu, že kde má zamestnávateľ alebo jeho odštepny závod sídlo, tak tam aj vykonáva svoju hospodársku činnosť prostredníctvom svojich zamestnancov.

Podľa § 112 ods. 3 a 6 zákona č. 461/2003 Z. z., dávka sa zníži, ak sa zistí, že sa dávka priznala vo vyššej sume, ako patrí. Dávka sa odníme, zníži alebo jej výplata sa zastaví odo dňa nasledujúceho po dni, ktorým uplynulo obdobie, za ktoré sa dávka už vyplatila.

Z dávkového spisu odporkyne vyplýva, že na žiadosť navrhovateľa zo dňa XX.XX.XXXX mu odporkyňa rozhodnutím zo dňa 10.10.2013 v spojení s rozhodnutím zo dňa 03.01.2014 priznala starobný dôchodok od XX.XX.XXXX v sume 485,20 eur mesačne, ktorý mu podľa § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. zvýšila od 01.01.2014 na sumu 494 eur mesačne. Odporkyňa pri výpočte starobného dôchodku vychádzala z týchto období dôchodkového poistenia uvedených navrhovateľom v žiadosti o dôchodkovú dávku: od 01.04.1992 do 30.04.1992 - Q. B. - R., B. E., od 01.12.1992 do 10.01.1993 - nezamestnaný, neevidovaný na úrade práce, od 11.01.1993 do 30.09.1993 - SZČO. Z oznámenia ČSSZ doručeného odporkyňi dňa 21.08.2014 táto zistila, že navrhovateľ bol od 01.11.1992 do 30.11.1992 zamestnaný v spoločnosti BERYLS, spol. s r. o., Praha, ktorá má sídlo v Českej republike. Z obsahu dávkového spisu tiež vyplýva, že navrhovateľovi bol rozhodnutím ČSSZ č. R-3.3.2015 - 428/510 915 215 zo dňa 03.03.2015 priznaný starobný dôchodok od 16.07.2014 v sume 9 358 Kč mesačne.

Po dodatočnom zistení, že zamestnávateľ navrhovateľa mal k 31.12.1992, t. j. ku dňu rozdelenia ČSFR, sídlo na území Českej republiky a všetky doby zamestnania navrhovateľa k uvedenému dňu sa tak považujú za doby zabezpečenia v Českej republike a dôchodok je za ne príslušná poskytnúť ČSSZ, odporkyňa rozhodnutím č. 510 915 2150 0 zo dňa 29.12.2014 znížila navrhovateľovi od 16.02.2015 starobný dôchodok na sumu 72,10 eur mesačne. Toto rozhodnutie bolo zmenené napadnutým rozhodnutím odporkyne, ktorá mu znížila starobný dôchodok od iného dátumu, t. j. od 16.04.2015.

Za účelom zodpovedania kľúčovej otázky v prejednávanej veci vykonal odvolací súd šetrenie ohľadom zistenia stavu konania o žalobe proti rozhodnutiu ČSSZ č. 510 915 215/315-MSE zo dňa 23.06.2015, vedeného na Krajskom súde v Brne, na ktoré poukazoval navrhovateľ a na výsledok ktorého chcel počkať. Treba prisvedčiť navrhovateľovi, že tento rozsudok mal význam aj pre rozhodnutie v tejto veci. Odvolaciemu súdu bol zaslaný právoplatný rozsudok Krajského súdu v Brne č. k. 22Ad 30/2015-53 zo dňa 27.04.2017, ktorým bola žaloba zamietnutá.

Krajský súd v Brne sa vo vyššie uvedenom rozsudku vysporiadal aj s námietkami navrhovateľa, ktorými popieral, že by v dobe od 01.11.1992 do 30.11.1992 pracoval 30 kalendárnych dní v spoločnosti BERYLS, spol. s r. o., Praha 8 konštatujúc, že:

„Súd sa zhodne so žalovanou nepriklonil k vierohodnosti tvrdenia žalobcu, že v uvedenej dobe v spoločnosti BERYLS, spol. s r. o. nepracoval, pretože je otázkou, odkiaľ táto organizácia čerpala osobné údaje o žalobcovi a z akého dôvodu by vystavovala evidenčný list, pokiaľ by nebol ich zamestnancom. Uvedený doklad je potvrdený aj podpisom žalobcu a aj napriek tomu, že niektoré v ňom uvedené identifikačné údaje nie sú presné, konkrétne poštové smerovacie číslo B. L. (správne XXX XX), jedná sa o evidenčný list dôchodkového zabezpečenia plne preukazujúci identifikáciu poistenca, identifikačné údaje organizácie, aj priebeh poistenia. Pokiaľ priezvisko žalobcu bolo uvedené „K.“ a nie „K.“, potom je treba prisvedčiť argumentácii žalovanej, že v roku 1992 neexistovala technická vybavenosť umožňujúca použitie diakritiky. Žalobca síce tvrdil a taktiež aj preukázal, že v dobe od 20.09.1991 do 30.11.1992 bol v evidencii Úradu práce Stará Ľubovňa, jednalo sa však o náhradnú dobu, ktorá nemohla byť zhodnotená, lebo doba poistenia v Českej republike odo dňa 01.11.1992 do 30.11.1992 sa kryla s touto dobou vykázanou v inom členskom štáte, preto žalovaná správne zhodnotila dobu poistenia získanú žalobcom, ktorá náhradnou dobou nebola. Evidenčný list je úradnou listinou, u ktorej sa prezumuje jej správnosť, má preto nesporne dôkaznú hodnotu.“

S poukazom na citovaný rozsudok Krajského súdu v Brne dospel odvolací súd v zhode s právnym názorom krajského súdu uvedeným v napadnutom rozsudku k záveru, že odporkyňa správne posúdila, že o nároku navrhovateľa na starobný dôchodok za obdobie do 31.12.1992 je príslušná rozhodnúť ČSSZ, keďže sídlo jeho zamestnávateľa bolo ku dňu 31.12.1992 na území Českej republiky. Odvolací súd už opakovane judikoval (napr. v rozsudkoch sp. zn. 9So/77/2015 zo dňa 28.02.2017 a sp. zn. 9So/178/2015 zo dňa 31.05.2017), že v takýchto prípadoch nie je príslušná o nároku na starobný dôchodok za obdobie do 31.12.1992 rozhodnúť odporkyňa, ale ČSSZ.

Odvolací súd nezistil dôvody, ktoré by spôsobili nezákonnosť napadnutého rozhodnutia odporkyne. O sume starobného dôchodku navrhovateľa odporkyňa rozhodla v súlade s ustanoveniami zákona č. 461/2003 Z. z. a čl. 8 ods. 1 nariadenia č. 883/2004 a nariadenia č. 987/2009. Zákon č. 461/2003 Z. z. v ustanovení § 112 ods. 3 výslovne oprávňuje Sociálnu poisťovňu znížiť priznanú dávku kedykoľvek, ak zistí, že bola priznaná vo vyššej sume ako zo zákona patrí, a to bez ohľadu na to, z akého dôvodu k priznaniu vo vyššej sume došlo.

Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil podľa § 250ja ods. 3 v spojení s § 219 ods. 1, 2 OSP ako vecne správny.

O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 224 ods. 1 OSP v spojení s § 250l ods. 2 a § 250k ods. 1 OSP tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, lebo navrhovateľ nebol v tomto konaní úspešný.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

